

Список літератури

1. Павліченко К. В., Грабовський М. Б. Формування біометричних показників та накопичення сировинної надземної маси гібридами кукурудзи під впливом макро- і мікродобрив. *Таврійський науковий вісник*. 2022. №123. С. 98–111.
2. Козечко В. І. Формування надземної маси рослинами сортів пшениці озимої в умовах північного Степу. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2014. Вип. 2(78). С. 150–156.
3. Ольховський Г. Ф. Динаміка маси органів озимої пшениці в репродуктивний період. *Вісник Харківського національного аграрного університету. Серія: Ґрунтознавство, агрохімія, землеробство, лісове господарство*. 2013. № 2. С. 132–137.
4. Яценко С. А., Грабовська Т. О., Грабовський М. Б., Слободенюк О. І. Ефективність біопрепарату Ентеронормін на ранніх етапах онтогенезу рослин пшениці озимої. *Агроекологічний журнал*. 2019. №2. С. 50–54.
5. Шевніков Д. М. Вплив мінеральних добрив на поживний режим ґрунтуза вирощування пшениці твердої ярої. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2012. № 2. С. 203–206.
6. Андрійченко Л. В. Шляхи підвищення врожайності та якості зерна пшениці ярої твердої на півдні України. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2006. № 33. Вип. 1. С. 33–38.

ПОЗИЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ВИРОБНИЦТВА ТА ЕКСПОРТУ ЛЬОНУ ОЛІЙНОГО

Гамаюнова В. В., д. с.-г. н., професор

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Сидякіна О. В., к. с.-г. н., доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Кропивницький

Задирко Р. В., здобувач наукового ступеня доктора філософії

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Виробництво та переробка олійних культур є важливою складовою сільськогосподарського виробництва, оскільки олійні культури є джерелом рослинних олій, які широко використовуються в різних галузях промисловості, зокрема, в харчовій, косметичній, та фармацевтичній. Сучасний ринок олійних культур вважається одним із найперспективніших напрямків розвитку економічного потенціалу будь-якої країни світу. В Україні до основних олійних культур відносяться соя, соняшник та ріпак. Значно менш поширеними є нішеві олійні культури – льон, гірчиця, рижій та сафлор.

Українське виробництво олійних культур, в першу чергу, обумовлюється експортною орієнтацією. Експорт олійних культур дозволяє вітчизняним виробникам отримувати значні прибутки та розширювати свої можливості на міжнародному ринку аграрної продукції, а також сприяє розвитку української економіки, підвищенню експортного потенціалу країни та стимулює розвиток аграрного сектору. Високі закупівельні ціни на насіння льону олійного визначають значний експортний потенціал цієї культури, обумовлюють високу прибутковість її вирощування, майже на рівні виробництва соняшнику, та все більшою мірою привертають увагу українських виробників [1].

Динаміка експорту насіння льону олійного з України дуже сильно коливається за роками, що наочно демонструє рис. 1 [2]. Максимальний експортний потенціал нашої країни щодо льону олійного слід відзначити у 2017 р. – 56,9 тис. тонн на 19,4 млн доларів США (рис. 2).

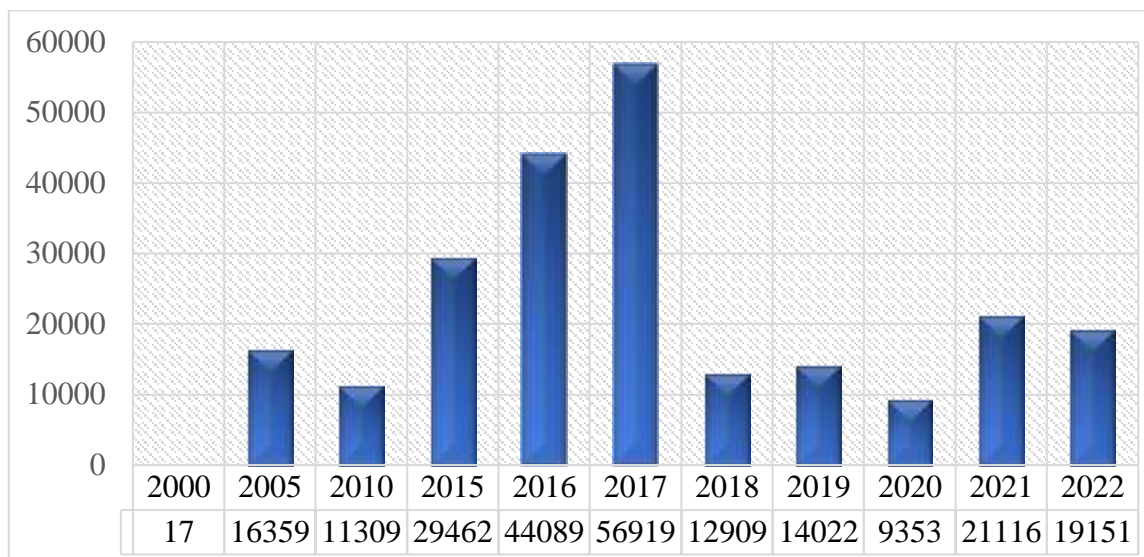

Рис. 1. Динаміка експорту насіння льону олійного з України (складено за даними FAOSTAT, 2023), тонн

У 2018 р. відбулося різке падіння експорту насіння льону олійного до 12,9 тис. тонн (5,9 млн доларів США). Ще нижчими дані показники виявилися у 2020 р. – 9,4 тис. тонн (5,3 млн доларів США). З 2021 р. експорт цієї олійної культури почав набирати обертів, і незважаючи на повномасштабне вторгнення російського агресора в Україну та порушення логістичних зав'язків, у 2022 р. становив 19,2 тис. тонн на 13,3 млн доларів США.

Така нестабільність експорту насіння льону олійного пов'язана, в першу чергу, з різкими коливаннями площ посівів та обсягів виробництва цієї культури в Україні. Так, наприклад, у 2016 р. льоном олійним було засіяно 68,7 тис. га, а у 2020 р. – 14,0 тис. га. Обсяги виробництва насіння при цьому склали відповідно 92,2 і 15,7 тис. тонн. Що стосується врожайності, то вона має тенденцію до поступового зростання. Найнижчою її відзначено у 2000–2003 рр. – 0,25–0,29 т/га, максимальною – у довоєнний період (2021 р.) – 1,53 т/га.

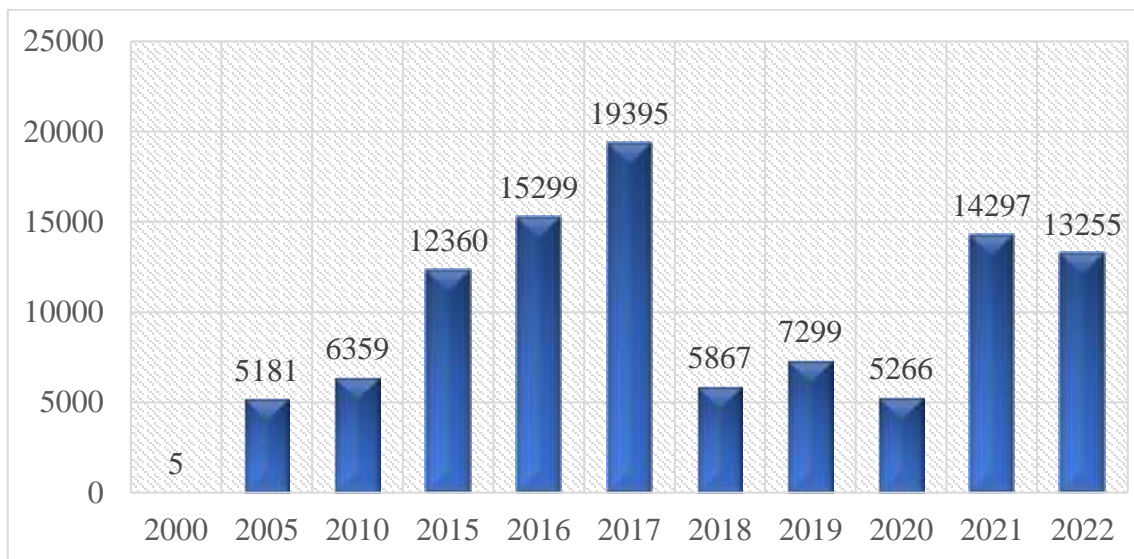

Рис. 2. Динаміка вартості експорту насіння льону олійного з України (складено за даними FAOSTAT, 2023), 1000 USD

Потенційна врожайність сучасних сортів льону олійного становить 2,0–2,5 т/га. Такий рівень є значно вищим, ніж той, що фактично одержують у виробничих умовах. Одночасно, слід зазначити, що врожайність насіння льону олійного в Україні перевищує середній рівень урожайності таких регіонів світу, як Азія та Європа, а в 2021–2022 рр. – й інших регіонів світу.

Порівняльний аналіз з країнами-лідерами з виробництва льону олійного показав, що врожайність цієї культури в Україні є значно вищою, ніж в РФ та Казахстані, проте суттєво поступається Китаю, США та Канаді. Ще вищий рівень урожайності льону олійного, ніж у країнах-лідерах з виробництва цієї культури, одержують у Франції: 2000–2010 рр. – 2,05 т/га, 2011–2015 рр. – 1,80 т/га, 2016–2020 рр. – 1,88 т/га, 2021–2022 рр. – 1,86 т/га.

Актуальність удосконалення технології вирощування льону олійного в Україні за сучасних умов стає все більш очевидною і має передбачати: створення оптимального фону живлення для рослин (льон олійний вимогливий до родючості ґрунту); приділення особливої уваги заходам захисту від бур'янів (посіви льону олійного не формують великого асиміляційного апарату і тому дуже слабо конкурують з бур'янами); розробку ефективних систем захисту рослин від хвороб (особливо таких небезпечних для льону, як антракноз, іржа, фузаріоз, пасмо); створення надійної системи захисту рослин від шкідників (особливо льонових блішок, льонового трипсу, льонової плодожерки) та ін. Також серйозною проблемою в Україні, яка потребує вирішення, є наявність на внутрішньому ринку значної кількості фальсифікованого насіння. Українські аграрії мають уникати підробок, які часто досить складно відрізнити від оригіналу [3].

Вирішення найбільш нагальних проблем у галузі льонарства дозволить посилити позиції України на міжнародному ринку аграрної продукції.

Список літератури

1. Чехова І. В. Формування та розвиток ринку олійних культур: теорія, методологія, практика: монографія. Київ: Аграрна наука, 2021. 144 с.
2. Official site of Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2023.
3. Маковей Ю. Вирощування льону – чи можлива альтернатива соняшнику. *Kurkul: онлайн-асистент фермера*. 10 лютого 2023.

МОЖЛИВОСТІ ЗБІЛЬШЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗА СУЧАСНИХ ЕНЕРГООЩАДНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ЗМІНИ КЛІМАТУ ТА ВІЙНИ

Гамаюнова В. В., д. с.-г. н., професор

Хоненко Л. Г., к. с.-г. н., доцент

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Бакланова Т. В., к. с.-г. н., доцент

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

Пилипенко Т. В., к. екон. н.

ДУ «Миколаївська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААН», м. Миколаїв

За останнє сторіччя вирощування сільськогосподарських культур, зокрема і пшениці озимої, зумовило істотне зниження родючості ґрунтів у т. ч. і в зоні Степу, погіршення екологічного стану довкілля та біологічної якості продукції [1]. Тому питання біологізації сільського господарства, посилення вимог до екологічності продукції на сьогоднішній день, коли тривають військові дії, є одним із головних пріоритетів еколого-економічної безпеки України.

Потенційна продуктивність сучасних сортів пшениці озимої в останнє десятиліття сягає 8,0–12,0 т/га, але у виробничих умовах урожайність коливається залежно від ґрунтово-кліматичних зон у межах 25–65% від генетичного рівня, тоді як у провідних країнах Європи він перевищує 75–80% [2].

Розрив у фактично досягнутому та потенційному рівнях продуктивності свідчить про значні нереалізовані можливості агровиробництва, адже як визначено науковими